

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף לד

למדנו במשנה: שני אחים שקדשו שתי אחיות, ובכניסתן לחופה החליפו זה עם זה וגם היו נידות – כל אחד עובר על ארבעה איסורים: אשת איש, אשת אח, אחות אישה, נידה.

ומאן האי תנא: מיהו התנא הסובר שאיסור חל על איסור גם ב'איסור כולל' גם ב'איסור מוסיף' וגם 'בבת אחת'?

שהרי בהתחלה קידש האח הראשון את האחות הראשונה, ואז נאסרה אישה זו על אחיו השני בבת אחת באיסור אשת איש ואשת אח. וכשקידש האח השני את האחות השניה נאסרת עליו האחות הראשונה ב'איסור כולל' גם ב'אחות אישה', דהיינו מכיון ששאר האחיות של אשתו נאסרו עליו באיסור אחות אישה, ממילא נאסרה גם אשת אחיו באיסור זה. וכשפירסה נידה נאסרה עליו ב'איסור מוסיף' גם בנידה, דהיינו מכיון שעל בעלה התווסף איסור נידה ממילא הוא מתווסף גם עליו. [איסור כולל = שהוא כולל על עצמו בלבד דברים נוספים. איסור מוסיף = שהאיסור נוסף על אנשים אחרים].

יש אוכל אכילה אחת: בהתחלה החלב של הבהמה נאסר באכילה ומותר בהנאה. כשהיא הוקדשה נוסף עליה איסור הנאה 'באיסור מוסיף' שכיון שאסורה בהנאה משום איסור מעילה בקודשים, היא נאסרת גם באכילה משום איסור מעילה בקודשים. וכשהקרבת נעשה נותר נוסף איסור זה באכילה ב'איסור מוסיף', שכיון שנאסר הנותר להקרבה למזבח הוא נאסר גם באכילה להדיוט. וכשהוא נטמא נוסף איסור אכילת קודשים בטומאה ב'איסור כולל', כי לטמא אסורה אכילת שאר קודשים וממילא גם את הקודש הזה. וכן איסור אכילה ביוה"כ הוא 'איסור כולל' כי אסור באכילת שאר דברים.

ורבי מאיר סובר שאם חל יוה"כ בשבת והוציא את הבשר בפיו מרשות לרשות חייב משום הוצאה. והיינו 'איסור בבת אחת' כי איסורי שבת ויוה"כ חלו בבת אחת (אמנם אם לא היה חל יוה"כ בשבת לא היה חייב על הוצאה ביוה"כ, כי לדעת ר"מ אין דיני עירוב והוצאה ביוה"כ).

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ורבי מאיר אליבא דמאן: כמו מי מרבותיו הוא סובר. שנחלקו רבותיו האם 'טעה בדבר מצוה' חייב או פטור:

היו לו שני תינוקות למול, אחד זמנו בשבת והשני זמנו ביום ראשון, וטעה ומל את זה שזמנו ביום ראשון בשבת: לדעת רבי אלעזר חייב חטאת כי הוא לא עשה מצוה וחילל שבת, ואף שהוא היה טרוד למול את זה שזמנו בשבת ולכן טעה חייב. ולדעת רבי יהושע פטור, שהוא סובר שהטועה בדבר מצווה ולא עשה מצווה פטור מחטאת.

וכך גם כאן הנושא את אשת אחיו בטעות, טועה בדבר מצוה (מצות נישואין) ולא עשה מצוה (כי עבר על איסור אשת אה).

הני מילי גבי תינוקות דזמנו בהול: כי פחד להפסיד את מילת התינוק שזמנו בשבת וטעה ומל את התינוק שזמנו לאחר השבת.

בתרומה בערב הפסח: תרומת חמץ שצריך למהר לאכול אותה לפני סוף זמן שריפת חמץ.

ואיבעית אימא: המשנה שלנו אליבא דרבי שמעון, ואפילו שהוא סובר שאין איסור חל על איסור במוסיף או כולל, בכל אופן הוא מודה שהוא חל בבת אחת. ומדובר שכל ארבעת האיסורים חלו בבת אחת.

כי מדובר ששני האחים היו תאומים שנולדו ביום אחד בא' תשרי, וכן שתי האחיות היו תאומות שנולדו בא' תשרי שנה לאחר מכן. נמצא שלאחר שלוש עשרה שנה מלידת האחים נעשים האחים והאחיות בני מצוות (על האחיות עברו 12 שנה). והאחיות התחילו לפרוס נידה כשהן בנות 11 סמוך לר"ה שבו תעשנה בנות מצוה והמשיכו לפרוס נידה לאחר מכן.

וקודם לר"ה של שנה זו עשו שני האחים שליח לקדש להם את שתי האחיות, באופן שהקידושין יחולו בליל ר"ה כשיעשו גדולים. וכן שתי האחיות עשו שליח לקבל בשבילן את הקידושין באופן שיחולו בכניסת ר"ה. והשליחים נפגשו וביצעו את הקידושין. נמצא שבכניסת ר"ה חלו כל ארבעת האיסורים יחדיו: אשת איש, אשת אה, אחות אישה, ונידה.

והא אין אישה מתעברת בביאה ראשונה: ומדוע אמרה המשנה שצריך להפריש את האחיות שלושה חודשים כדי להבחין בין זרע לזרע?

הרי כאן ט"ז חטאות: כי שני האים ושתי האחיות יחדיו עוברים על ארבע כפול ארבע איסורים. אך קשה שאם בעלו ושנו נמצא שיש כאן כפול חטאות, סה"כ שלושים ושתיים.

לרבי אליעזר דמחייב על כל כח וכח: רבי אליעזר סובר שהבועל שתי ביאות בהעלם אחד (-של האיסור) חייב שתיים. לפי זה גם הבועל בשתי כוחות חייב על כל כח וכח, ואם כן חייב הרבה יותר משלושי ושתיים? אלא בהכרח שרבי חייא מנה רק את הכח הראשון של הביאה הראשונה.

לעיל אמרנו שאשה לא מתעברת בביאה ראשונה. הגמרא מקשה על כך:

אמר ליה רבא לרב נחמן: והרי תמר התעברה מביאה ראשונה מיהודה (= תמר היתה אשת ער בנו של יהודה, לאחר שער מת ייבם אותה און אחיו, אח"כ מת גם און. הגמ' להלן אומרת שער ואון שימשו שלא כדרך ונמצא שתמר נשארה בתולה, לאחר מכן יהודה בא עליה והיא התעברה מביאה ראשונה שלו).

תירוץ: תמר מיעכה את בתוליה באצבע, וביאת יהודה נחשבת כביאה שניה ולכן היא התעברה, וביאת ער ואון לא נחשבת לביאה כיון שהם באו עליה שלא כדרכה.

קושיא מברייטא: לדעת רבי אליעזר - כל 24 חודש מלידת התינוק אסור לבעל לבוא על אשתו כרגיל, שמא תתעבר ולא תוכל להניק את בנה וימות, אלא דש מבפנים וזורה (= שופך) את הזרע מבחוץ כדי שלא תתעבר. אמרו לו - אין להתיר לעשות כן, שהרי זה כמעשה ער ואון שהשחיתו את זרעם ונענשו ומתו. ע"כ הברייטא. מוכח שער ואון כן באו על תמר כדרכה וא"כ היא לא היתה בתולה.

תירוץ: כוונת 'אמרו לו' שזה דומה למעשה ער ואון אבל לא ממש כמעשיהם, שהם באו עליה שלא כדרכה ושפכו את הזרע לחוץ, ורבי אליעזר אמר שיבוא עליה כדרכה וישפוך את הזרע לחוץ.

ת"ר: "וְאִשָּׁה אֲנִי וְאִשָּׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אִתָּהּ שְׁכֵבֶת זָרַע וְרִחְצוּ בְּמֵיִם וְטָמְאוּ עַד הָעֶרְבֹ", כלומר שאשה נטמאת מחמת ביאה וצריכה טבילה, ו"אותה" בא למעט שכלה לא נטמאת מביאה ראשונה, דברי רבי יהודה.

לימא קסבר רבי יהודה התורה חסה על תכשיטי כלה: שמא נאמר שהטעם של רבי יהודה שכלה לא נטמאת מביאה ראשונה הוא משום שהתורה חסה על הכחל והשרק שהכלה נותנת על פניה, שאם תטבול המים יעבירו אותם.

(המשך בדף הבא ↓)

אמר ליה: הטעם הוא משום שהאשה לא מתעברת מביאה ראשונה, שהתורה אמרה "שְׁכַבְתָּ זָרַע" הראויה להזריע, וכיון שאין האשה מתעברת מביאה ראשונה אין זה נקרא "שְׁכַבְתָּ זָרַע" ואין היא נטמאת.

הערה: שלא הזריע.

כל ששהתה אחר בעלה וכו': כלומר ששהתה לאחר שבעלה מת או לאחר שהתגרשה עשר שנים ולא נבעלה בשנים אלו.

אמר ליה רבא לבת רב חסדא: **בת רב חסדא הייתה נשואה לרמי רב חמא והתאלמנה, ולאחר עשר שנים נשא אותה רבא.** אמר לה רבא - מרננים אחרך שזנית באותם עשר שנים שהיית אלמנה מבעלך הראשון, שהרי התעברת ממני. אמרה לו - בכל אותם השנים הייתה דעתי להינשא לך, וכפי שאמר רב נחמן שאם דעתה להינשא מתעברת.

אמר שמואל: כל הנשים שנבעלו והתגרשו או התאלמנו ורוצות להינשא לאחר, צריכות להמתין שלשה חדשים, שאם תלד נדע להבחין האם הוולד הוא בנו של בעלה הראשון או של השני, חוץ מקטנה שהתגיירה או שהשתחררה שאינן צריכות להמתין, ואף שסתם גויה ושפחה הן זונות לא גזרו בהן חכמים לאחר שהתגיירו או השתחררו.

מדברי שמואל משמע שקטנה בת ישראל כן צריכה להמתין ג' חדשים למרות שאינה יכולה להתעבר (ולא שייך הטעם של להבחין), לפי שגזרו קטנה משום גדולה.

ובמאי? באיזה מקרה מדובר שקטנה בת ישראל צריכה להמתין? אם מדובר בקטנה שמיאנה, והרי שמואל סובר שאינה צריכה להמתין, לפי שלא גוזרים בה משום גדולה, שהרי גדולה אינה יכולה למאן. ואם מדובר שבעלה נתן לה גט, הרי שמואל כבר אמר זאת פעם אחת שצריכה להמתין, ומדוע חזר על זה שוב. אלא מדובר בקטנה שזינתה, ואף שקטנה לא מתעברת, גזרו בקטנה משום גדולה, אבל בגיורת ומשוחררת קטנה התיר שמואל להינשא ללא המתנה משום שזהו דבר שלא מצוי ולא גזרו בהן.